

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Συνεταιριστική Οικονομία

Ενότητα 3: Η Ιστορική Εξέλιξη των Συνεταιρισμών

Κοντογεώργος Αχιλλέας

Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών

Προϊόντων & Τροφίμων (Δ.Ε.Α.Π.Τ.)

Η Ιστορική Εξέλιξη των Συνεταιρισμών

Σκοποί ενότητας – Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της ενότητας οι φοιτητές θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις ώστε:

- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις ιδέες των πρωτεργατών των συνεταιρισμών και να μπορέσουν να αντιληφθούν τη συμβολή τους στη δημιουργία των σύγχρονων συνεταιρισμών.
- Να γνωρίσουν τους πρώτους συνεταιρισμούς που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν στον Ελλαδικό χώρο και την εξέλιξη των συνεταιρισμών κατά τα πρώτα χρόνια εμφάνισης του θεσμού .

Περιεχόμενα ενότητας

- Οι Πρόδρομοι Του Σύγχρονου Συνεργατισμού
 - ❖ Στην Αγγλία
 - ❖ Στη Γαλλία
 - ❖ Στην Γερμανία
- Η εμφάνιση των Συνεταιρισμών στην Ευρώπη (Συνοψη)
- Το Συνεταιριστικό Κίνημα της Ελλάδας
 - ❖ Ο Συνεταιρισμός του Αλμυρού
 - ❖ Ο Συνεταιρισμός των Αμπελακίων
- Η δημιουργία των Αγροτικών Συνεταιρισμών
- Κυριότερες Συνεταιριστικές οργανώσεις
- Το καταναλωτικό συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας

Εισαγωγή

- Σύγχρονη μορφή του Συνεργατισμού, θεωρείται ο **Συνεταιρισμός Ροτσντέιλ** (Rochdale) «**Εταιρία των Δίκαιων Σκαπανέων του Ροτσντέιλ**». Λόγω των αρχών που ενσωμάτωσε που χρησιμοποιούνται και στις σημερινές αρχές με έτος ίδρυσης το **1844**.
- Μέχρι την οριστικοποίηση των αρχών του σύγχρονου συνεργατισμού αξιόλογοι άνθρωποι με **πρωτοποριακή σκέψη**, σε διάφορες χώρες οδήγησαν και διαμόρφωσαν τις κατευθύνσεις και τα κύρια γνωρίσματα των αρχών του συνεργατισμού, γι' αυτό και ονομάζονται **Πρόδρομοι ή Πρωτεργάτες ή Πατέρες του σύγχρονου συνεργατισμού**
- Κοινός σκοπός των πρωτεργατών ήταν η **βοήθεια των συνανθρώπων τους και η απαλλαγή τους από τη φτώχεια** και την εκμετάλλευση των ισχυρών της εποχής εκείνης, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικών και κοινωνικών αναστατώσεων.
- Δυο θεωρητικές κατευθύνσεις
 - Δημιουργία Καταναλωτικών Συνεταιρισμών,
 - Δημιουργία Αγροτικών (παραγωγικών) συνεταιρισμών
 - ή με συνδυασμό των δύο.
Εμφανίστηκαν κυρίως : Αγγλία και Γαλλία, δευτερευόντως στη Γερμανία.

Οι Πρόδρομοι Του Σύγχρονου Συνεργατισμού στην Αγγλία

- Στην Αγγλία κυριάρχησε η κίνηση για τη δημιουργία **καταναλωτικών συνεταιρισμών** σε μια προσπάθεια να προστατέψει τους εργάτες της βιομηχανίας από την εκμετάλλευση των εργοδοτών, των χαμηλών αμοιβών και των σκληρών συνθηκών διαβίωσης.
- Οι Άγγλοι πρόδρομοι του συνεργατισμού ήταν οι:
 - **Ρόμπερτ Όουεν &**
 - **Ουίλιαμ Κίνγκ,**
- **θεωρούνται πρωτεργάτες των καταναλωτικών συνεταιρισμών και πατέρες του σύγχρονου συνεργατισμού.**

Ο Ρόμπερτ Όουεν (1771-1858)

- Ήταν πλούσιος βιομήχανος νημάτων, μεγάλος φιλάνθρωπος και μελετητής των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων της εποχής εκείνης. Θεωρείται ο **πνευματικός πατέρας του σύγχρονου συνεργατισμού** και είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε τη λέξη «συνεργατισμός».
- Κήρυξε την **αυτοβοήθεια** των εργατών-καταναλωτών, υποδεικνύοντάς τους να δημιουργήσουν ενώσεις (**συνεταιρισμούς**) για την προμήθεια ειδών διατροφής και άλλων αγαθών **παραμερίζοντας τους ενδιάμεσους και καταργώντας το εμπορικό κέρδος**.
- Θεωρούσε το κέρδος κακοδαιμονία των φτωχών εργατικών τάξεων. Κατά τον Όουεν **τα αγαθά πρέπει να πουλιούνται στην τιμή κόστους, την οποία θεωρούσε ως δίκαιη τιμή** (θεωρία της δίκαιης ανταλλαγής).

-
- Πρότεινε τη δημιουργία **συνεταιριστικών κοινοτήτων** με βάση την **κοινοκτημοσύνη**, δηλαδή, **κοινά μέσα παραγωγής** και από **κοινού παραγωγή** για όλα τα μέλη τους με την αντικατάσταση των ενδιαμέσων.
 - Το 1821 ίδρυσε ένα καταναλωτικό συνεταιρισμό από τους εργάτες του εργοστασίου του και τις οικογένειές τους για τη φθηνότερη προμήθεια των διαφόρων τροφίμων. (επιτυχημένη εφαρμογή)
 - Το 1826 ίδρυσε το συνεταιρισμό (σοσιαλιστική κοινότητα) «Νέα Αρμονία» στην Ινδιάννα των ΗΠΑ, ο οποίος πήγαινε καλά για λίγα χρόνια, αλλά όταν ο Όουεν επιχείρησε να μοιράσει τα προϊόντα που παράγονταν με απόλυτη ισότητα και με βάση την εργασία που προσέφεραν τα μέλη του, ο συνεταιρισμός διαλύθηκε σε δύο χρόνια

Ο Ουίλιαμ Κίνγκ (1776-1865)

- Θεωρείται ο πιο αντιπροσωπευτικός των θεωρητικών του συνεργατισμού και οι ιδέες του **επηρέασαν** το πρόγραμμα του **καταναλωτικού συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ**.
- Ήταν πολύπλευρα μορφωμένος και έντονα θρησκευόμενος διακήρυττε ότι η **ευημερία των εργαζομένων στηρίζεται περισσότερο στην οργάνωση του εμπορίου των προϊόντων και όχι στην παραγωγή**.
- Για το λόγο αυτό συμβούλευε τους εργαζόμενους να συστήσουν **καταναλωτικούς συνεταιρισμούς** για να περιέλθουν σ' αυτούς τα κέρδη που προκύπτουν από τη διάθεση των τροφίμων και των άλλων αγαθών και όχι στις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις.
- **Ωστόσο με τα κέρδη να αγοράσουν κτήματα, να κατασκευάσουν εργοστάσια, να παράγουν προϊόντα που θα τα πουλούν στα συνεταιριστικά καταστήματα.**

-
- Διακήρυττε επίσης τον εθελοντικό χαρακτήρα του συνεργατισμού και την πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα των συνεταιρισμών.
 - Το 1827 ίδρυσε τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό πώλησης τροφίμων στο Μπράιτον της Αγγλίας. Στη συνέχεια αυξήθηκαν (170 το 1830, 460 το 1832) οι οποίοι όμως διαλύθηκαν σιγά σιγά για πολλούς λόγους (μικρός αριθμός μελών, μη σωστή αξιοποίηση των κερδών, έλλειψη σχετικής νομοθεσίας).
 - Για τη διάδοση των ιδεών του εξέδιδε το περιοδικό ο Συνεταιριστής (The Cooperator, 1828 έως 1830), σε κάθε τεύχος του οποίου έγραφε την *Παρακάτω φράση*:
Η γνώση και η ένωση είναι δύναμη. Η δύναμη που καθοδηγείται από τη γνώση είναι ευτυχία. Ευτυχία είναι ο τελικός σκοπός της δημιουργίας

Οι Πρόδρομοι του Σύγχρονου Συνεργατισμού στη Γαλλία

Στη Γαλλία αναπτύχθηκε περισσότερο η ιδέα της δημιουργίας **παραγωγικών συνεταιρισμών**. Οι σπουδαιότεροι εκπρόσωποι ήταν: Ο Σαιν Σιμόν, ο Φουριέ, ο Μπουσέ & ο Λουί Μπλάν.

Ο Σαίν Σιμόν(1760-1825). Θεωρούσε ότι

- **Η παραγωγή πρέπει να είναι σχεδιασμένη κάτω από την καθοδήγηση των επιστημόνων και προς το συμφέρον των καταπιεζομένων.**
- Όλα τα μέσα παραγωγής πρέπει να τεθούν στη διοικητική διάθεση μιας εταιρίας ή ενός συλλόγου, για την ορθολογικότερη παραγωγή αγαθών και πληρέστερη ικανοποίηση των συλλογικών αναγκών της κοινωνίας
- Η επιστήμη και οι καλές τέχνες είχαν την ικανότητα πνευματικής ηγεσίας και πολιτικής εξουσίας.
- **δεν μπορούμε να βασιστούμε στο λαό για να λύσουμε το πρόβλημα της κοινωνικής οργάνωσης γιατί ο λαός είναι παθητικός και αδιάφορος. Έλεγε επίσης ότι για να εκτελέσετε μεγάλα έργα πρέπει να είστε εμπνευσμένοι.**

Ο Κάρολος Φουριέ (1772-1837)

- Εμποροϋπάλληλος με περιορισμένη μόρφωση αλλά με πλούτο ιδεών και οραμάτων. Θεωρείται ως **πρόδρομος του συνεταιρισμού παραγωγής και του σοσιαλισμού.**
- Πίστευε πως η **λύση του κοινωνικοοικονομικού προβλήματος** θα επιτευχθεί με τη **δημιουργία διαφόρων ενώσεων ή σωματείων** που τις ονόμαζε **Phalanges (φάλαγγες).**
- Ο τύπος συνεταιρισμού που επινόησε ο Φουριέ ήταν ο συνεταιρισμός παραγωγής ποικιλίας προϊόντων και περίπου της μορφής **ανώνυμης εταιρίας, για να δίνει στα μέλη του την ευκαιρία να ασχολούνται σε διαφορετικές εργασίες και να μην πλήττουν από τη μονοτονία της ειδικευμένης εργασίας.**
- Θέλησε να οργανώσει την κατανάλωση με ανάλογο τρόπο με την παραγωγή υποστηρίζοντας ότι η **οικογενειακή οικονομία πρέπει να αντικατασταθεί από συνεταιριστική οικονομία κοινοβιακής μορφής, με κοινή υπηρεσία εφοδιασμού τροφίμων και κοινό εστιατόριο**

Αξιόλογα σημεία των προτάσεων του είναι:

- Η **ελεύθερη συμμετοχή των οικογενειών στις ενώσεις παραγωγής και κατανάλωσης** και όχι με την παρέμβαση του Κράτους, (αρχή της εθελοντικής συμμετοχής στους σύγχρονους συνεταιρισμούς)
- Η **δημοκρατική διοίκηση** ενυπάρχει στους συνεταιρισμούς του Φουριέ, με αιρετά όργανα διοίκησης και με εξουσίες που ήταν τιμητικές
- Στον συνεταιρισμό του Φουριέ συναντάται και ο **κανόνας της διανομής των πλεονασμάτων**, σύμφωνα με το κεφάλαιο, την εργασία και την ιδιοφυΐα που διαθέτουν τα μέλη, (σε αντιστοιχία με τον **όγκο των συναλλαγών**)
- Ωστόσο, ο συνεταιρισμός (φάλαγγα) του Φουριέ δεν εμπεριείχε την ιδέα της αυτοβοήθειας και δεν είχε οργάνωση κοινοκτημοσύνης.

Ο Φίλιππος Μπουσέ (1791-1868)

- Ιστορικός, Γιατρός και ο πρώτος που ίδρυσε συνεταιρισμό παραγωγής, πρακτικά βιώσιμο, γι' αυτό και θεωρείται **πατέρας των παραγωγικών συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο.**
- *Τα μέλη των συνεταιρισμών θα εργαζόταν ταυτόχρονα ως εργάτες και επιχειρηματίες κάτω από αιρετή διοίκηση.*
- Θεωρούσε τη **χριστιανική ηθική** ως **βάση λειτουργίας των συνεταιρισμών.**
- Υποστήριζε πως το **80% από τα κέρδη** του συνεταιρισμού **θα έπρεπε να μοιράζονται** στα μέλη, σύμφωνα με την αξία της εργασίας και το **υπόλοιπο να παραμένει αδιάθετο** για να σχηματιστεί ένα συνεταιρικό κεφάλαιο που θα αποτελέσει τη **βάση για τα μεταγενέστερα μέλη.**

Ο Λουί Μπλαν (1813-1882)

- Ήταν πολιτικός δημοσιογράφος , πρόδρομος του συνεταιρισμού παραγωγής, ιδιαίτερα στον κλάδο της βιομηχανίας. Οι συνεταιρισμοί του μοιάζουν με τους σύγχρονους συνεταιρισμούς παραγωγής και όχι με «κοινότητες», όπως των Όουεν και Φουριέ.
- Θεωρούσε ότι ο **ελεύθερος ανταγωνισμός είναι η αιτία όλων των κακών του σύγχρονου οικονομικού συστήματος, γι' αυτό έπρεπε να εκλείψει και να αντικατασταθεί από εργατικούς συνεταιρισμούς παραγωγής**, με τη βοήθεια του κράτους φυσικά, αφού οι εργάτες δεν είχαν οικονομική δύναμη.
- Υποστήριζε τη **διανομή των κερδών των συνεταιρισμών** κατά το $\frac{1}{4}$ στους εργάτες – μέλη, $\frac{1}{4}$ στο κράτος σαν τόκος των κεφαλαίων βοήθειας, $\frac{1}{4}$ για αποθεματικό στους συνεταιρισμούς και $\frac{1}{4}$ να καταβληθεί για έργα αλληλεγγύης κλπ.
- Επιθυμούσε ο **συνεταιρισμός να επεκταθεί σε όλες τις δραστηριότητες της εθνικής οικονομίας και έτσι να καταργήσει τον κεφαλαιοκρατισμό.**

Οι Πρόδρομοι του Σύγχρονου Συνεργατισμού στη Γερμανία

Η συνεταιριστική κίνηση στη Γερμανία άρχισε σχεδόν παράλληλα με αυτή της Αγγλίας και Γαλλίας. Από τους σημαντικότερους πρόδρομους στη Γερμανία θεωρούνται οι Λασσάλ και Χούμπερ.

Ο Φερδινάνδος Λασσάλ (1825-1864).

- Φιλολόγος και πολιτικός ηγέτης της εργατικής τάξης, αλλά και ο σημαντικότερος πρόδρομος των συνεταιρισμών παραγωγής στη Γερμανία. Πρέσβευε πως οι **συνεταιρισμοί παραγωγής πρέπει να είναι ελεύθεροι και ανεξάρτητοι από το κράτος.**
- Είναι γνωστός για τον περιβόητο «**σιδηρούν νόμο του εργατικού μισθού**» που διατύπωσε «**ο μέσος εργατικός μισθός περιορίζεται στο να διαθέσει στον εργάτη και την οικογένειά του μόνο τα απαραίτητα μέσα για τη διαβίωσή του.**»
- **Ο τόκος του κεφαλαίου και το κέρδος της επιχείρησης είναι προϊόντα της εργασίας του εργάτη από τον οποίο αφαιρούνται.**

- Η βελτίωση της **οικονομικής κατάστασης των εργατών** θα επιτευχθεί αν οι **εργάτες** γίνουν ταυτόχρονα και **εργοδότες**, έτσι «**εργατικός μισθός και κέρδος της επιχείρησης δεν διαχωρίζονται**» και τα μελή θα παίρνουν ολόκληρο το προϊόν της εργασίας τους.
- Ταύτιση της ιδιότητας του εργάτη και του εργοδότη στο ίδιο πρόσωπο θα πραγματοποιηθεί μόνο με τους συνεταιρισμούς παραγωγής».
- Υποστήριζε ότι πρέπει να γίνει ένας συνεταιρισμός σε μια περιοχή και για κάθε προϊόν, και με τη συνένωση των συνεταιρισμών σε ενώσεις και των ενώσεων σε κεντρικές ενώσεις η παραγωγή θα προγραμματίζεται καλύτερα.
- Ήταν **αντίθετος στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς** γιατί θεωρούσε ότι οι εργάτες θα κέρδιζαν ως καταναλωτές θα τα έχαναν ως παραγωγοί.

Ο Βίκτωρ Χούμπερ (1800-1869)

- Γιατρός και καθηγητής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Πρόδρομος των καταναλωτικών συνεταιρισμών στη Γερμανία.
- Θεωρούσε τους συνεταιρισμούς ως **μέσα αυτοβοήθειας των μικρών δυνάμεων** μέσα από τους οποίους θα μπορούσαν να **εξαλείψουν τον ανταγωνισμό και τους ενδιάμεσους**, που ήταν η αιτία αύξησης των τιμών των αγαθών.
- Πίστευε ότι οι **συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα αποφασιστικό όργανο για την εξύψωση των ηθικών και πνευματικών δυνάμεων του τόπου, σαν αντίβαρο της υλικοτεχνικής πλευράς της ζωής.**

Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί της Γερμανίας

- Η δημιουργία σύγχρονων πιστωτικών συνεταιρισμών ξεκίνησε στη Γερμανία τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Εξαιτίας των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων και των δυσβάστακτων επιτοκίων που αντιμετώπιζαν μικρο-επαγγελματίες και αγρότες. Ειδικά μετά την ολοκληρωτική καταστροφή της σοδειάς του 1846.

Υπήρχαν 2 προσεγγίσεις:

- **Συνεταιρισμοί τύπου Σουλτσε - Ντελιτς.** (αφορούσε πιστωτικούς συνεταιρισμούς μικροβιοτεχνών σε πόλεις)
- **Συνεταιρισμοί τύπου Ραϊφάιζεν** (πιστωτικοί συνεταιρισμοί αγροτών)

Σύγκριση των πιστωτικών συνεταιρισμών της Γερμανίας

- Κάθε συνέταιρος έχει από μια μερίδα και από μια ψήφο.
- Μεγάλες συνεταιριστικές μερίδες στους αστικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς μικρές στους αγροτικούς.
- Ισχύει η αλληλέγγυα ευθύνη (περιορισμένη ή απεριόριστη), περιορισμένη στους αγροτικούς σε ύψος πολλαπλάσιο της μερίδας).
- Μεγάλες περιφέρειες για τους αστικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς μικρές για τους αγροτικούς
- Στη διανομή πλεονασμάτων οι αστικοί δίνουν το μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ οι αγροτικοί το μικρότερο για να δημιουργούν αποθεματικό κεφάλαιο.
- Τα απαραίτητα κεφάλαια στους αστικούς είναι από τα μέλη και τυχόν τρίτους, ενώ στους αγροτικούς δεν αποκλείονται φθηνό κεφάλαια από το κράτος.

Η εμφάνιση των Συνεταιρισμών στην Ευρώπη

Τρεις τύποι συνεταιρισμών προωθήθηκαν στις σημαντικότερες χώρες της εποχής ανάλογα και τις τάσεις διανόησης και προβληματισμού που επικρατούσαν

- **ΑΓΓΛΙΑ.** Επικράτησαν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί.
- **ΓΕΡΜΑΝΙΑ:** Επικράτησαν οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί.
- **ΓΑΛΛΙΑ:** Επικράτησαν οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί.

Σύνοψη: Η εμφάνιση των Συνεταιρισμών στην Ευρώπη

Τρεις οι πιο κοινοί και πιο σημαντικοί παράγοντες που οδήγησαν στη εμφάνιση και εξάπλωση των συνεταιρισμών στην ΕΕ.

- **Η οικονομική απειλή.** Η ύπαρξη κάποιας οικονομικής απειλής για κάποιο συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας ή για το σύνολο της που οφείλεται σε διάφορες δυσμενείς συνθήκες (εξωτερικοί παράγοντες) που δημιουργούνται σε κάποια δεδομένη χρονική στιγμή.
- **Η προώθηση / διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας:** Τα ιστορικά στοιχεία αποδεικνύουν τη σημασία για τη διάδοση των αγροτικών συνεταιρισμών της ύπαρξης ενός χαρισματικού ηγέτη όπως αυτοί που προαναφέρθηκαν.
- **Το πολιτικό περιβάλλον:** Στοιχεία από διάφορες χώρες δείχνουν ότι ένα ευνοϊκό πολιτικό κλίμα συμβάλλει στην επιτυχία του συνεταιριστικού κινήματος. Σε μερικές χώρες όμως το συνεταιριστικό κίνημα ενισχύθηκε από τις συγκρουόμενες πολιτικές τάσεις, όπως η περίπτωση των γεωργικών συνεταιρισμών στο Βέλγιο και την Ιταλία.

Το Συνεταιριστικό Κίνημα της Ελλάδας

Η Συνεταιριστική Κίνηση ως το 1914

Η ελληνική οικονομική ζωή έχει πολλά παραδείγματα συνεργασιών:

1. Οι Αμφικτιονίες
2. Οι συνεργατικές των κτιστών στα «μαστοροχωρια της Ηπείρου»
3. Οι συνεταιρισμοί κτηνοτρόφων (μιτάτα)
4. Σεμπριές Κτηνοτροφών (Αιτωλοακαρνανία)
5. Συνεργατικές χαλιών στη Μικρά Ασία
6. Διάφορες συντεχνίες βιοτεχνών
7. Θεατρικές Επιχειρήσεις
8. Τα Τσελιγκάτα,
9. Κοινή αλιεία στη Μαύρη Θάλασσα

Το Συνεταιριστικό Κίνημα της Ελλάδας

- Το συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας, με τη σύγχρονη μορφή του, θεωρείται ότι αρχίζει από το **1900**, με την ίδρυση του αγροτικού συνεταιρισμού Αλμυρού, που ονομαζόταν «**Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού**».
- Πριν από αυτόν υπήρξαν και άλλες προσπάθειες, με μικρότερη επιτυχία. π.χ.:
 - Η «**Εταιρεία του Εργατικού Λαού-Αυτοβοήθεια**», καταναλωτικός συνεταιρισμός που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1870,
 - Το σωματείο « **ο Εργάτης**», που ιδρύθηκε στην Κύμη Εύβοιας το 1879 με σκοπό να κάνει πιστωτικές και αποταμιευτικές εργασίες,
 - ο « **Γεωργικός Προμηθευτικός Σύλλογος Βυτίνης**» που ιδρύθηκε το 1893,
 - Η **ελληνική στρατιωτική ένωση (Αθήνα 1890)** καταναλωτικός συνεταιρισμός με ελεύθερη πρόσβαση σε μη μέλη.

-
- Το **1780**, ιδρύεται ο συνεταιρισμός **Αμπελακίων Θεσσαλίας**, που ονομαζόταν «**Κοινή Συντροφιά Αμπελακίων**» και ο οποίος θεωρήθηκε από ορισμένους συγγραφείς ως **πρώτος συνεταιρισμός στον κόσμο**, διότι οι **αρχές του** πλησίαζαν σημαντικά προς τις σύγχρονες αρχές του συνεργατισμού των **Δίκαιων Σκαπανέων του Ροτσντέιλ**.
 - Γενικά, μέχρι το 1914 το **αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα** ήταν **περιορισμένο**, γιατί ούτε συνεταιριστική νομοθεσία υπήρχε, ούτε το μορφωτικό επίπεδο βοηθούσε στη συνεταιριστική δράση τους, αλλά και οι λίγοι και ισχυροί έμποροι αγροτικών προϊόντων που υπήρχαν, αντιδρούσαν στην ίδρυση συνεταιρισμών, για λόγους συμφέροντος.
 - Έτσι ως το **1913** υπήρχαν **87 αγροτικοί συνεταιρισμοί** και **10 αστικοί συνεταιρισμοί**. Μέχρι το **1915** που δημοσιεύτηκε ο νόμος 602 «περί συνεταιρισμών», είχαν ιδρυθεί συνολικά **152 αγροτικοί συνεταιρισμοί**, με δράση κυρίως **πιστωτική**, εκτός του συνεταιρισμού Αλμυρού που χρησιμοποιούσε μηχανήματα αλωνισμού σιτηρών και καλαμποκιού, καθώς και τη **Μεγαρική Εταιρεία Οίνων και Οινοπνευμάτων**, που έκανε συγκέντρωση και διάθεση γλεύκους στις οινοδεξαμενές που είχε.

Ο Συνεταιρισμός Αμπελακίων

- Ιδρύθηκε το 1780, στα Αμπελάκια από τους κατοίκους 21 χωριών της περιοχής. Είχε 6.000 μέλη (άνδρες, γυναίκες και παιδιά) που ήταν αγρότες, εργάτες, τεχνίτες και έμποροι. Οι αγρότες πρόσφεραν τα χωράφια τους για την καλλιέργεια **βαμβακιού** και **ερυθρόδανου-ριζαρίου**, που το χρησιμοποιούσαν για τη βαφή των βαμβακερών νημάτων. Οι κεφαλαιούχοι και οι υπόλοιποι την εργασία τους στο κλωστήριο και το βαφείο.
- Τα νηματοβαφεία λειτουργούσαν ολόκληρο το 24ωρο και η παραγωγή νημάτων έφτανε τους 370 τόνους νήματα, τα οποία εξάγονταν στο εξωτερικό με κέντρο τη Βιέννη και πρακτορεία στην Κων/πολη, Οδησό Τεργέστη, Αμβούργο, Άμστερνταμ κ.α.
- Η **διανομή των κερδών** στα μέλη γινόταν **ανάλογα** με τη συμμετοχή του καθενός στην **εργασία** και στο **κεφάλαιο**, αφού αφαιρούνταν οι κάθε είδους δαπάνες και εισφορές για συντελεστές παραγωγής, συντήρηση νοσοκομείων, σχολείων, δρόμων κλπ.
- Η διοίκηση του συνεταιρισμού γινόταν από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο και ο έλεγχος από **δωδεκαμελή εξελεγκτική επιτροπή**.
- Πέρα από την παραγωγική του δραστηριότητα ο συνεταιρισμός Αμπελακίων είχε και αξιόλογη **κοινωνική δράση**. Ίδρυσε Σχολεία, Νοσοκομεία, Βιβλιοθήκες, κλπ.

Ο Συνεταιρισμός Αλμυρού

- Η συστηματική γεωργική κίνηση στην Ελλάδα αρχίζει το **1900**, με την ίδρυση του συνεταιρισμού Αλμυρού, ο οποίος ιδρύθηκε ως σωματείο και όχι ως συνεταιρισμός, διότι δεν υπήρχε ακόμη συνεταιριστική νομοθεσία.
- Ιδρυτής του συνεταιρισμού Αλμυρού ήταν ο **Γεωπόνος Δημήτριος Γρηγοριάδης, διευθυντής** τότε της Κασσαβετείου Γεωργικής Σχολής με έδρα στον Αλμυρό, καθώς και ο δάσκαλος **Νικόλαος Μιχόπουλος**, που ήταν συντάκτης του καταστατικού σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα.
- Το 1906, ο συνεταιρισμός Αλμυρού οργανώθηκε πιο συστηματικά από το **Γεωπόνο Σωκράτη Ιασεμίδη**, ειδικό στα συνεταιριστικά θέματα και οργανωτή των αγροτικών συνεταιρισμών στη χώρα μας.
- Η αρχική δραστηριότητα του συνεταιρισμού Αλμυρού ήταν η χορήγηση δανείων στους συνεταιίρους του και στη συνέχεια η παροχή αλωνιστικών εργασιών. (κατοχή μηχανημάτων)

2. Η συνεταιριστική κίνηση μετά το 1914

Μετά την ψήφιση του Νόμου 602/1914 αρχίζει ένας έντονος ρυθμός ανάπτυξης των συνεταιρισμών στη χώρα μας, όπως δείχνει ο πίνακας Εξέλιξη της Αγροτοσυνεταιριστικής Κίνησης στην Ελλάδα 1915-1982

Έτος	Αριθμός Συνεταιρισμών	Μέλη	Μέση δύναμη Συνεταιρισμού
1915	150	4.500	30
1920	1.171	58.500	50
1930	2.800	168.000	60
1939	4.959	405.495	82
1950	6.552	750.000	115
1961	7.543	746.000	99
1970	7.493	745.111	99
1972	7.248	713.625	98
1974	7.050	697.590	99
1976	6.981	697.954	100
1977	6.971	698.981	100
1978	6.984	704.568	101
1979	6.974	705.080	101
1980	7.055	705.560	100
1981	7.109	713.581	100
1982	7.233	842.837	116

Η δημιουργία των Αγροτικών Συνεταιρισμών

- Η δημιουργία συνεταιρισμών στον αγροτικό τομέα είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων που σχετίζονται με το **μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας** του τομέα αυτού.
- Οι αγρότες θεωρούνται πάντα “μικροί” επιχειρηματίες σε σύγκριση με του συναδέλφους τους του εμπορικού τομέα.
- Η **ανάγκη της επιβίωσης** οδηγεί τους αγρότες στη συνένωση προκειμένου να **αποκτήσουν διαπραγματευτική δύναμη**, γεγονός που αποτελεί και την κύρια αιτία για τη δημιουργία συνεταιρισμών.
- Γενικά, η συνεργασία προσδιορίζει το βαθμό αξιοποίησης των οικονομιών κλίμακας αλλά και το βαθμό αναγνώρισης και αξιοποίησης των σχέσεων συμπληρωματικότητας στις

Κυριότερες Συνεταιριστικές οργανώσεις

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δημιουργήθηκαν αρκετές συνεταιριστικές οργανώσεις (Κοινοπραξίες κλπ.), οι οποίες ασχολήθηκαν στη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, κλπ.

Μεταξύ αυτών οι σημαντικότερες είναι:

- Η **ΚΥΔΕΠ**, η οποία ιδρύθηκε το 1940 και ασχολούνταν με τη διακίνηση των εγχωρίων προϊόντων (σιτηρών, βαμβακιού κλπ.). Διαλύθηκε και προέκυψαν οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις **ΚΕΣΠΥ** για τη διαχείριση σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού, η **ΣΙΤΙΚΗ**, για τη διακίνηση των σιτηρών και η **ΒΑΜΒΑΚΟΥΡΓΙΚΗ**, για τη διακίνηση του βαμβακιού. (διαλυθήκαν)
- Η **ΣΕΚΕ**, η οποία ιδρύθηκε το 1947 και ασχολείται με την εμπορία του **καπνού**. Είναι μια επιτυχημένη αγροτοσυνεταιριστική οργάνωση, με αξιόλογα στελέχη. (Περιορισμένη Δραστηριότητα)
- Η **ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ**, η οποία ιδρύθηκε το 1949 και ασχολείται με την εμπορία του ελαιολάδου και τη μεταποίηση της ελιάς. (Περιορισμένη Δραστηριότητα)
- Η **ΕΛΒΙΖ**, η οποία ιδρύθηκε το 1963 και ασχολείται με την παραγωγή ζωοτροφών. (πλειοψηφία στην ΑΤΕ – ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ).

-
- **Η ΣΕΚΑΠ**, η οποία ιδρύθηκε το 1975 και ασχολείται με την παραγωγή τσιγάρων και με βιολογικό φίλτρο. (πλειοψηφία στην ΑΤΕ – ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ).
 - **Η ΣΕΒΑΘ**, η οποία ιδρύθηκε το 1975 και ασχολείται με τη μεταποίηση οπωροκηπευτικών στη Θράκη. (Διαλύθηκε)
 - **Η ΔΩΔΩΝΗ**, αγροτική βιομηχανία προϊόντων γάλακτος, τυριού με έδρα τα Γιάννενα και εξαγωγές στο εξωτερικό. (πλειοψηφία στην ΑΤΕ - ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ).
 - **Η ΣΥΝ.ΒΙΟ.ΣΙ** (ΣΥΝεταιριστική ΒΙΟμηχανία Σιτηρών), που ασχολείται με την παραγωγή ψωμιού και άλλων ειδών. Έχει έδρα τις Σέρρες.
 - **Η ΣΥΝΕΛ** (ΣΥΝεταιριστική Εταιρία Λιπασμάτων), η οποία ιδρύθηκε το 1981 και αποσκοπούσε στον πλήρη, έγκαιρο και με χαμηλές τιμές εφοδιασμό της ελληνικής γεωργίας με λιπάσματα. (Διαλύθηκε)
 - **Η ΣΥΝΕΔΙΜ** (ΣΥΝεταιριστική Εταιρία Διεθνών Μεταφορών), που ιδρύθηκε το 1981 για την εξυπηρέτηση των μεταφορών των προϊόντων των συνεταιριστικών οργανώσεων στο εξωτερικό (διαλύθηκε).
 - **Η ΣΥΝΕΔΙΑ** (ΣΥΝεταιριστική Εταιρία ΔΙΑφημίσεων), η οποία ιδρύθηκε το 1981 και ασχολούνταν με την προβολή (διαφήμιση, εκθέσεις κλπ.) των αγροτικών προϊόντων των συνεταιρισμών (πλειοψηφία στην ΑΤΕ).

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ (λειτουργεί κανονικά)

Το καταναλωτικό συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας

- Το καταναλωτικό κίνημα της Ελλάδας έχει σύντομη ιστορία. Αρχίζει από το 1962, με την ίδρυση του πρώτου καταναλωτικού συνεταιρισμού «**Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ-CONSUM**» Θεσσαλονίκης.
- Τρία χρόνια μετά, 1965, ιδρύεται ο δεύτερος καταναλωτικός συνεταιρισμός « **Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ-CONSUM**» της Αθήνας.
- Τη 10ετία του '70 έγιναν δύο ακόμη καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, στα Άσπρα Σπίτια και στην Καβάλα, ενώ τη 10ετία του '80 παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη ανάπτυξη.
- Στον πίνακα 8.2 παρακάτω, φαίνεται η εξέλιξη των καταναλωτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι όμως από αυτούς διαλύθηκαν ή πωλήθηκαν μέχρι το 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.2

Οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί της Ελλάδας, 1990

α/α Έδρα λειτουργίας Συνεταιρισμού	Έτος Ίδρυσης	Έτος λαειτουργίας	Αριθμός μελών	Αριθμ Κατά- στημ.	Αριθ. Υπαλ- λήλων	Ετήσιος όγκος πωλήσεων (σε εκατ. Δρχ.)
1 Θεσσαλονίκη	1962	1964	12.816	12	232	3.677
2 Αθήνα	1965	1966	3.0000	7	150	1.497
3 Άσπρα Σπίτια Β.	1970	1970	580	2	11	251
4 Καβάλα	1971	1971	1.250	1	10	220
5 Χανιά (ΙΝΚΑ)	1979	1979	2.016	5	128	1.629
6 Δράμα	1981	1983	2.400	3	25	544
7 Χαλκίδα	1984	1986	2.861	1	33	636
8 Πάτρα	1984	1987	2.412	1	20	383
9 Λάρισα	1984	1987	2.910	2	23	331
10 Λαύριο	1985	1988	929	1	22	472
11 Ελευσίνα	1985	1986	1.370	1	8	142
12 Λαμία	1985	1987	1.400	1	6	109
13 Κατερίνη	1985	1987	1.800	2	24	423
14 Βόλος	1986	1986	556	1	4	56
15 Σέρρες	1986	1988	1.126	1	7	157
16 Θήβα	1986	1989	654	1	9	95
17 Κρόκος Κοζάνης	1987	1987	134	1	5	72
18 Καλαμάτα	1987	1989	1.215	1	13	19
19 Κομοτηνή	1988	1988	750	2	10	192
20 Ξάνθη	1983					

Πηγή: Λογιστήριο Ένωσης Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Ελλάδας, Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 1990

Ριζάρι

- Το **Ριζάρι (Rubia tinctorum)** είναι αυτοφυής θάμνος που φύεται στην νότια Ευρώπη και την νοτιοδυτική Ασία. Το επίσημο όνομά του είναι Ερυθρόδανο το βαφικό ή Ρούβια η βαφική (Rubia tinctorum).
- Το φυτό είναι αγγειόσπερμο, δικοτηλίδο και ανήκει στην οικογένεια των Ρουβίδων (Rubiaceae).
- Το Ριζάρι ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο στο παρελθόν γιατί από την ρίζα του παραγόταν μία κόκκινη χρωστική, κατάλληλη για βαφή νημάτων. Η βαφή που προέκυπτε από το ριζάρι έχει ως κύριο συστατικό την Αλαζαρίνη.
- Η χρήση του ριζαριού εγκαταλείφθηκε όταν η χημική βιομηχανία παράγαγε την ένωση Ανιλίνη που έδινε το ίδιο αποτέλεσμα.

Πηγή:<http://el.wikipedia.org/wiki/ριζάρι>

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αχιλλέας Κοντογεώργος. «Συναιτεριστική Οικονομία». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/DEAPT147/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Μωσαϊκό Εικόνων - Διαφάνεια 34

<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Larisa/ampelakia/greek/galery.htm>

<http://el.wikipedia.org/wiki/ριζάρι>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

Πίνακας 1- Διαφάνεια 28: Η συνεταιριστική κίνηση μετά το 1914, ΚΑΜΕΝΙΔΗΣ Χ.(2008), “Συνεταιρισμοί. Αρχές-Οικονομική-Πολιτική-Ανάπτυξη-Οργάνωση-Νομοθεσία” ISBN: 978-960-343-588-4, Εκδόσεις Αφοι ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ Α.Ε. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 5557)

Πίνακας 8.2- Διαφάνεια 33: Οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί της Ελλάδας, ΚΑΜΕΝΙΔΗΣ Χ.(2008), “Συνεταιρισμοί. Αρχές-Οικονομική-Πολιτική-Ανάπτυξη-Οργάνωση-Νομοθεσία” ISBN: 978-960-343-588-4, Εκδόσεις Αφοι ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ Α.Ε. (Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 5557)

